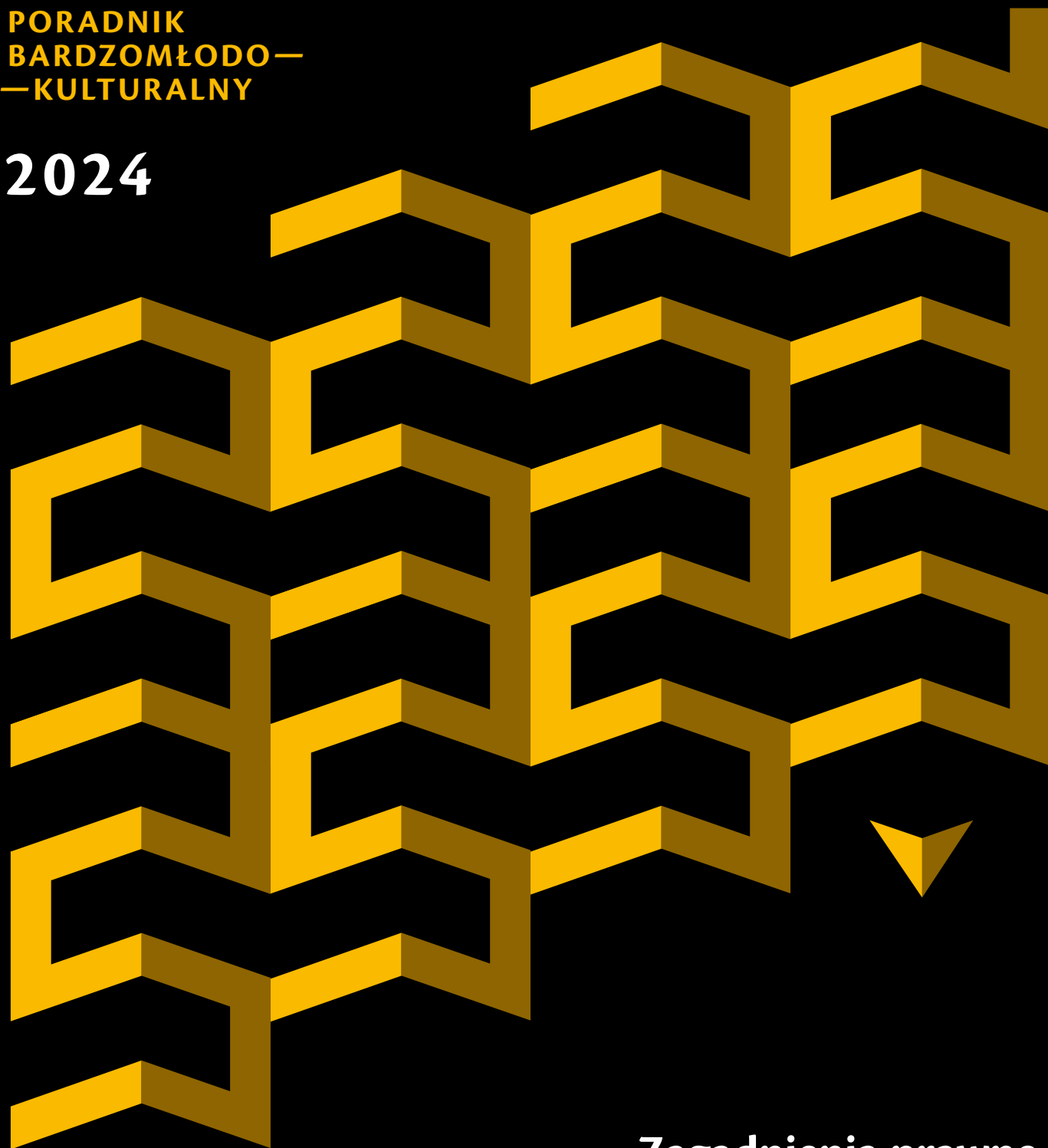

**PORADNIK
BARDZOMŁODO—
—KULTURALNY**

2024

Zagadnienia prawne w pracy z młodzieżą

**R.PR. MAŁGORZATA NIEZGODA-KAMIŃSKA
R.PR. DOROTA STANKIEWICZ**

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

BARDZO
MŁODA KULTURA
woj. lubelskie

CSK

CENTRUM
SPOTKANIA
KULTUR
W LUBLINIE

Współpraca instytucji kultury z młodzieżą, choć przynosi wiele korzyści, wiąże się również z szeregiem obowiązków prawnych, które mają na celu ochronę młodych uczestników zajęć i wydarzeń. W szczególności wprowadzenie tzw. ustawy Kamilka zmienia dotychczasowe przepisy dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, wprowadzając nowe zasady weryfikacji osób pracujących z nieletnimi. W artykule omówiono kluczowe aspekty, na które muszą zwrócić uwagę organizatorzy: wymagania związane z przetwarzaniem danych osobowych według standardów RODO oraz zasady udostępniania wizerunku młodzieży. Celem artykułu jest dostarczenie instytucjom kultury praktycznych wskazówek, jak zgodnie z prawem planować i prowadzić działalność z udziałem młodych ludzi.

Kwestie prawne pracy z osobami nieletnimi w świetle tzw. ustawy Kamilkowej

W dniu 15 lutego 2024 r. weszła w życie nowelizacja Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czyli tzw. ustawa Kamilka. Zmiana ta została wprowadzona w związku z reakcją na tragiczną śmierć 8-letniego Kamilka z Częstochowy, który zmarł na skutek brutalnego znęcania się przez ojczyma. Wprowadzono ją ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1606 z dnia 2023.08.14). Na cel i szczególny charakter wprowadzonych zmian w odniesieniu do ochrony małoletnich wskazuje nawet wprowadzona zmiana tytułu innej, obowiązującej już uprzednio ustawy. Ustawodawca postanowił bowiem, że w ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1304) wprowadza się zmianę w tytule ustawy. Ogólne określenie przedmiotu ustawy otrzymało brzmienie: „o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym **i ochronie małoletnich**”. Obecnie obowiązuje zatem ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U.2024.560 t.j. z dnia 2024.04.12), dalej także u.o.m. Przewiduje ona szczególne środki ochrony mające przeciwdziałać zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, którymi są:

- 1) Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym;
- 2) obowiązki pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu

- lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi oraz pracowników i innych osób dopuszczanych do takiej działalności;
- 3) określenie miejsc szczególnego zagrożenia przestępczością na tle seksualnym.

Ustawa ta określa też, że szczególnymi środkami ochrony małoletnich są:

- 1) ocena prawdopodobieństwa ponownego popełnienia przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego;
- 2) standardy ochrony małoletnich;
- 3) analiza zdarzeń, w wyniku których małoletni na skutek działania rodzica albo opiekuna prawnego lub faktycznego poniósł śmierć lub doznał ciężkiego uszczerbku na zdrowiu;
- 4) Krajowy Plan Przeciwdziałania Przemocy na Szkodę Małoletnich oraz Krajowy Plan Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich;
- 5) kontrola wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 21 oraz art. 22b u.o.m.

W naszej ocenie z punktu widzenia osób zajmujących się szeroko pojętą „kulturą” szczególnie istotne są kwestie dotyczące obowiązków pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi oraz osób zatrudnianych i dopuszczanych do takiej działalności, a także Standardy ochrony małoletnich.

Obowiązki pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi oraz osób zatrudnianych i dopuszczanych do takiej działalności

Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich przewiduje obowiązek uzyskania informacji z Rejestru przed zatrudnieniem oraz obowiązek przedłożenia informacji z Krajowego Rejestru Karnego lub rejestru karnego innego państwa.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 u.o.m. przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją,

wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi **na pracodawcy lub innym organizatorze takiej działalności oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej działalności, ciążą obowiązki określone w ust. 2–8.**

Dostrzec trzeba, że ustawa nie definiuje pojęcia „dopuszczenie do innej działalności”, a zatem kwestia ta może być problematyczna. Wyjaśnienia tego pojęcia podjęło się Ministerstwo Sprawiedliwości, wskazując: „Przez pojęcie „innej działalności” związanej z wychowaniem, edukacją, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi rozumie się **każdą sformalizowaną i niesformalizowaną działalność w zakres której będzie wchodził choćby jeden z wyżej wymienionych typów aktywności/kontaktu/zaangażowania/czynności z małoletnimi** np. wolontariusz, prowadzący warsztaty, animator świadczący usługę malowania twarzy dzieciom na podstawie umowy o dzieło/zlecenie na miejskim festynie.”¹ Istotny w tym zakresie zdaje się np. brak wyłączenia działalności prowadzonej np. on-line.

- ◆ Pracodawca lub inny organizator ma obowiązek uzyskać informacje, czy dane osoby, o której mowa w art. 21 ust. 1, są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.
 - Dostęp do Rejestru publicznego jest nieograniczony i można go uzyskać pod adresem: <https://rps.ms.gov.pl/pl-PL/Public#/>
 - Aby pobrać informację z Rejestru z dostępem ograniczonym należy dokonać rejestracji konta, a następnie je aktywować. Zapytanie do rejestru, należy opatrzyć kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP. Za udzielenie informacji z Rejestru nie pobiera się opłat. **Pozostałe informacje można uzyskać na stronie:**
<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pobierz-informacje-z-rejestru-sprawcow-przestepstw-na-tle-seksualnym>

¹ <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ministerstwo-sprawiedliwosci-odpowiada-na-najczesciej-zadawane-pytania-dotyczace-tzw-ustawy-kamilka>

Osoba, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności, ma obowiązek przedłożyć pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.

Dotyczy to zatem przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (np. zabójstwo, doprowadzenie do samobójstwa, pobicie, spowodowanie uszczerbku na zdrowiu), przestępstw o charakterze seksualnym, przestępstwa handlu ludźmi, przestępstwa znęcania, przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii lub informacji o odpowiadających tym przestępstwom czynach zabronionych określonych w przepisach prawa obcego.

- ◆ Informację z KRK można uzyskać składając wniosek:
 - osobiście lub pocztą (listownie), za pomocą formularza „Zapytanie o udzielenie informacji o osobie” – szczegółowe informacje znajdują się na stronie: <https://www.gov.pl/web/krajowy-rejestr-karny/uzyskanie-informacji-z-krajowego-rejestru-karnego-droga-tradycyjna>
 - za pomocą platformy e-KRK – szczegółowe informacje znajdują się na stronie: <https://www.gov.pl/web/krajowy-rejestr-karny/uzyskiwanie-informacji-z-krajowego-rejestru-karnego-droga-elektroniczna3>

- ◆ Opłata za zaświadczenie wynosi, dla wniosku składanego:
 - osobiście lub pocztą – 30 zł,
 - przez Internet – 20 zł.

- ◆ W związku z wejściem w życie tzw. ustawy Kamilka, Krajowy Rejestr Karny jest nieomal oblegany, co ma wpływ na wydłużenie okresu w jakim wydawane są zaświadczenia z KRK. Obecnie na stronie <https://www.gov.pl/web/krajowy-rejestr-karny/uzyskiwanie-informacji-z-krajowego-rejestru-karnego-droga-elektroniczna3> widnieje informacja: „W związku ze znacznym wpływem wniosków, zaświadczenia wydawane są w terminie wydłużonym **do 25 dni** kalendarzowych liczonych od dnia następującego po dniu złożenia wniosku.” (dostęp: 8 listopada 2024 r.).

- ◆ Osoba, o której mowa w art. 21 ust. 1, posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, ponadto przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
- Osoba, o której mowa w art. 21 ust. 1, składa pracodawcy lub innemu organizatorowi oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
- Ustawa reguluje też inne sytuacje, np. gdy prawo ww. państwa, nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
- Na podstawie art. 21 ust. 9 u.o.m., informacje czy dane osoby, o której mowa w art. 21 ust. 1 u.o.m. są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze, inny organizator niż pracodawca ma obowiązek utrwalić w formie wydruku i załączyć do dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do ww. działalności (związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi). Stosowne informacje oraz oświadczenia w zakresie jaki wskazuje u.o.m. dotyczące niekaralności za określone przestępstwa w kraju lub za granicą, organizator inny niż pracodawca musi załączyć do dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do takiej działalności.
- **WYJĄTEK:** Wykonanie obowiązków, jakie przewidziano art. 21 ust. 1–8, nie jest wymagane przed dopuszczeniem do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, członka rodziny małoletniego, lub osoby znanej osobiście rodzicowi małoletniego albo przedstawicielowi ustawowemu małoletniego, w przypadku, gdy jest ona wykonywana w stosunku do małoletniego dziecka, którego rodzic albo przedstawiciel ustawowy są dopuszczającymi do działalności.

- Przyjmuje się, że ww. nowe zasady dotyczą osób, z którymi zawierane są umowy o pracę lub które są dopuszczane do działalności począwszy od 15 lutego 2024 r.
- Z uwagi na to, że wprowadzenie ww. obowiązków spowodowało wiele niejasności, Ministerstwo Sprawiedliwości co jakiś czas publikuje na swojej stronie internetowej kolejne wyjaśnienia (np. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ustawa-kamilka-wyjasnienia-i-najczesciej-zadawane-pytania>). Pomimo, że wyjaśnienia te nie stanowią z oczywistych względów źródeł prawa, warto się z nimi zapoznać, aby zminimalizować ryzyko błędów w tym zakresie, ale warto podchodzić do nich z ostrożnością. Tytułem przykładu w naszej ocenie można wskazać odpowiedź na następujące pytanie: „Czy ustawa dotyczy wszystkich pracowników, nawet tych, którzy mają tylko pobieżny kontakt z dziećmi (np. występują gościnnie z prelekcją, na jednorazowe zaproszenie).

Dyrektor ma obowiązek sprawdzić osoby, z którymi podpisuje umowę lub które prowadzą działalność oświatową na terenie szkoły. Goście zapraszani jednorazowo nie muszą być sprawdzani o ile nauczyciel jest w tym czasie ze swoimi uczniami.”² (strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości „Ustawa Kamilka: wyjaśnienia i najczęściej zadawane pytania”, ustawa-Kamilka-Q&A, dostęp 11.11.2024 r.).

W naszej ocenie u.o.m. nie wskazuje jednak wyjątku w tym zakresie np. w przypadku w zajęciach uczestniczy inny nauczyciel, decydujące są przecież przesłanki ustawowe.

Warto mieć na uwadze, że ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, zawiera także przepisy karne. Naruszenie obowiązków określonych w tej ustawie zagrożone jest sankcjami karnymi zarówno dla pracodawcy, który nie dokonał obowiązkowej weryfikacji, jak i danej osoby, która nie przedstawiła wymaganych dokumentów. Zgodnie z art. 23 ust. 2 i ust. 3 u.o.m.:

- Kto dopuszcza do pracy lub do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad

² <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ustawa-kamilka-wyjasnienia-i-najczesciej-zadawane-pytania>
<https://www.gov.pl/attachment/f43537a3-2fbf-4405-952c-858b853891c3>

psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, osobę bez uzyskania informacji, o których mowa w art. 21 ust. 2, **podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.**

- Kto przed nawiązaniem stosunku pracy lub dopuszczeniem do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, nie wypełnia obowiązku przedłożenia informacji lub oświadczenia, o których mowa w art. 21 ust. 3–7, **podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.**

Warto mieć jednak na uwadze, że u.o.m. przewiduje także inne przepisy karne, w tym np. dotyczące odpowiedzialności za dopuszczenie do pracy lub innej działalności osoby figurującej w Rejestrze lub prawomocnie skazanej za określone przestępstwo, niewykonanie obowiązku wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, dopuszczenie do pracy lub innej działalności osoby z orzeczonym zakazem zajmowania stanowisk związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nim ale także za nieuprawnione uzyskanie informacji o osobie z Rejestru z dostępem ograniczonym.

Standardy ochrony małoletnich

Wprowadzenie standardów ochrony małoletnich nastąpić miało do dnia 15 sierpnia 2024 r. Przepisy dotyczące standardów ochrony małoletnich znajdują się w art. 22b i 22c ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Obowiązek ich wprowadzenia mają:

1. organ zarządzający jednostką systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1–8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900, 1672, 1718 i 2005),
2. organ zarządzający inną niż wymienioną w pkt 1 inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną,

rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni;

3. organizator działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich.

Warto w tym kontekście zaznaczyć, że jednostki systemu oświaty, o których mowa powyżej to m.in.:

- ◆ przedszkola, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi, a także inne formy wychowania przedszkolnego;
- ◆ szkoły:
 - a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - b) ponadpodstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, przygotowania wojskowego, o profilu mundurowym, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze, leśne, morskie, żeglugi śródlądowej oraz rybołówstwa,
 - c) artystyczne;
- ◆ placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- ◆ placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- ◆ młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;

- ◆ placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich obejmuje także podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich.

Minimalna treść standardów ochrony małoletnich została określona w art. 22 c u.o.m., przy czym podkreślone zostało, że treść ta być dostosowana do charakteru i rodzaju placówki lub działalności. Treść ta ma określać w szczególności:

- 1) zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- 2) zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
- 3) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 4) zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
- 5) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności;
- 6) zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania;
- 7) osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;
- 8) sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

W odniesieniu do standardów wprowadzanych w placówce lub miejscu prowadzonej działalności, o których mowa w art. 22b u.o.m., trzeba określić również:

- 1) wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone;

- 2) zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;
- 3) procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie;
- 4) zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

Z kolei w odniesieniu do podmiotów świadczących usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, standardy, w sposób dostosowany do charakteru i rodzaju prowadzonych usług, określać mają w szczególności:

- 1) zasady zapewniające bezpieczne relacje między personelem podmiotu a małoletnim, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- 2) zasady i procedury identyfikacji małoletniego przebywającego w obiekcie hotelarskim i jego relacji w stosunku do osoby dorosłej, z którą przebywa w tym obiekcie;
- 3) zasady i procedury reagowania w przypadku uzasadnionego przypuszczenia, że dobro małoletniego znajdującego się na terenie obiektu hotelarskiego lub korzystającego z usług turystycznych jest zagrożone;
- 4) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamianie sądu opiekuńczego;
- 5) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu podmiotu do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.

Wszystkie zobowiązane podmioty mają obowiązek udostępnić standardy na swojej stronie internetowej oraz wywiesić je w widocznym miejscu w swoim lokalu, w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich. Wersja skrócona powinna zawierać informacje istotne dla małoletnich (art. 22b ust. 7 u.o.m.).

Istotne jest, że standardy muszą być sporządzone przy uwzględnieniu ich zrozumienia przez osoby małoletnie. Warto w tym kontekście zadbać o odpowiednio prosty język, proste i jednoznaczne procedury oraz unikanie sformułowań, których zrozumienie może być utrudnione dla osób małoletnich, w tym np. wieloznacznych. Istnieje także obowiązek uwzględnienia w standardach sytuacji dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Ważne jest też, że nie wystarczy, aby podmioty oceny standardów pod tym kątem, dokonały jednokrotnie, np. przed ich wprowadzeniem. Zgodnie bowiem

z dyspozycją art. 22c ust. 4 u.o.m. podmioty, o których mowa w art. 22b oraz w ust. 3, mają obowiązek co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Co więcej, wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować. Wydaje się, że warto byłoby także aby ewentualne wnioski z tej oceny wpłynęły na ewentualnie konieczne lub potrzebne zmiany we wprowadzonych uprzednio standardach.

Mając na uwadze, że tzw. ustawa Kamilka weszła w życie 15 lutego 2024r., a zobowiązane instytucje miały obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich do dnia 15 sierpnia 2024 r., można byłoby przyjąć, że kwestie są już wystarczająco opracowane i nie budzą większych problemów i wątpliwości.

Niestety, w praktyce problematyka ta nadal budzi wiele emocji, nieporozumień i wątpliwości. Na ich skalę wskazuje nawet opublikowanie na stronie internetowej³ przez Rzecznika Praw Obywatelskich uwag do tzw. „ustawy Kamilka” oraz stanowisko w tym zakresie Ministerstwa Sprawiedliwości⁴.

Ministerstwo Sprawiedliwości informuje, że planowane są zmiany w przepisach, w tym dotyczące zwolnienia z obowiązku uiszczania opłaty za uzyskanie wypisu z Krajowego Rejestru Karnego. Mając na uwadze utrudnienia w dostępie do zaświadczeń z KRK oraz aktywacji kont w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle seksualnym z dostępem ograniczonym, a także kwestie odpłatności za zaświadczenia z KRK oraz nieprecyzyjność przepisów, zmiany te zdają się uzasadnione i wyczekiwane.

Zastosowanie RODO w kontekście „ustawy Kamilka” w instytucjach kultury

„Ustawa Kamilka”, wprowadza szereg nowych obowiązków w zakresie przetwarzania danych osobowych. Z perspektywy instytucji kultury, takich jak teatry, muzea, centra kultury czy ośrodki edukacji artystycznej, przepisy te mają kluczowe znaczenie w kontekście zapewnienia bezpiecznego i zgodnego z prawem przetwarzania danych osobowych dzieci i młodzieży.

³ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-ochrona-dzieci-ustawa-kamilka-uwagi-ms-odpowiedz>

⁴ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-ochrona-dzieci-ustawa-kamilka-uwagi-ms-odpowiedz>

„Ustawa Kamilka” stanowi istotne wyzwanie dla instytucji kultury, które muszą zrealizować nowe standardy ochrony dzieci. W kontekście RODO, szczególną uwagę należy zwrócić na zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony danych osobowych małoletnich, a także na przestrzeganie zasad minimalizacji danych, poufności, a także zapewnienie odpowiednich upoważnień i szkoleń dla pracowników. Dostosowanie polityk ochrony danych osobowych, jak również przeprowadzenie odpowiednich analiz ryzyka, pozwala nie tylko na zgodność z przepisami prawa, ale przede wszystkim na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych.

Instytucje kultury, które organizują różne formy zajęć, warsztatów czy obozów dla dzieci, muszą dostosować swoje procedury do wymogów „ustawy Kamilka” oraz unijnego Rozporządzenia o Ochronie Danych Osobowych (RODO). Choć głównym celem zmian w prawie jest poprawa bezpieczeństwa dzieci, w tym zapobieganie nadużyciom, to również przetwarzanie danych osobowych w tych placówkach wymaga szczególnej uwagi i zgodności z przepisami ochrony danych.

Przetwarzanie danych osobowych małoletnich – wymogi RODO

Zgodnie z przepisami RODO, dzieci wymagają szczególnej ochrony ich danych osobowych. Dzieci, szczególnie te młodsze, mogą nie być w pełni świadome ryzyka, jakie wiąże się z udostępnianiem swoich danych osobowych, co stawia przed organizacjami szczególne wyzwanie w zakresie transparentności, odpowiedzialności i zabezpieczeń.

Ocena ryzyka i przetwarzanie danych

Zgodnie z przepisami, instytucje kultury powinny przeprowadzić analizę ryzyka w kontekście przetwarzania danych osobowych dzieci. Ważnym krokiem jest ocena, jakie ryzyka mogą wystąpić w związku z przetwarzaniem danych oraz jakie środki organizacyjne i techniczne są konieczne, aby zminimalizować te ryzyka- oceniane są one indywidualnie przez każdego administratora. Administrator zobowiązany jest do zbierania danych osobowych dzieci i młodzieży tylko w zakresie niezbędnym do realizacji określonych celów.

Dostosowanie polityki ochrony danych

Zgodnie z wymaganiami RODO, instytucje kultury muszą zweryfikować i zaktualizować swoje polityki ochrony danych. W szczególności należy dostosować procedury do nowych regulacji związanych z ochroną dzieci. Dotyczy to m.in. polityki ochrony danych w fazie projektowania, tzw. „privacy by design” oraz domyślnej ochrony danych („privacy by default”). Pracownicy odpowiedzialni za przetwarzanie danych muszą być odpowiednio przeszkoleni w zakresie ochrony danych osobowych i w pełni świadomi wymagań prawnych.

Zbieranie danych w minimalnym zakresie

Zgodnie z zasadą minimalizacji danych, instytucje powinny zbierać tylko te dane, które są niezbędne do realizacji celów związanych z organizacją zajęć lub projektów kulturalnych. Ponadto, dane te powinny być przechowywane przez okres nie dłuższy niż to konieczne do realizacji celu, w którym zostały zebrane.

Klauzule informacyjne

Instytucje kultury muszą dostarczyć jasne i przejrzyste informacje na temat przetwarzania danych osobowych dzieci (stosownie do przepisów art. 13–14 RODO, przy uwzględnieniu wyłączeń wynikających z art. 14 ust. 5 RODO). Dotyczy to zarówno informacji o celach przetwarzania, podstawach prawnych, jak i okresie przechowywania danych. Należy również poinformować rodziców lub opiekunów prawnych dzieci o ich prawach, takich jak prawo dostępu do danych, prawo do ich sprostowania czy prawo do usunięcia.

Przestrzeganie zasad poufności

Należy zadbać o to, aby dostęp do danych osobowych dzieci miały tylko osoby, które mają wyraźne upoważnienie do przetwarzania tych danych. Oznacza to konieczność ograniczenia dostępu do danych w systemach informacyjnych i zapewnienie odpowiednich zabezpieczeń sprzętowych. Warto rozważyć także anonimizację lub pseudoanimizację danych, aby zminimalizować ryzyko związane z ich ujawnieniem lub niewłaściwym wykorzystaniem.

Szkolenia i upoważnienia

W instytucjach kultury szczególna uwaga powinna być poświęcona szkoleniom pracowników oraz zapewnieniu im odpowiednich upoważnień do przetwarzania danych osobowych dzieci. Powinny zostać przeprowadzone szkolenia, które obejmują zarówno zasady RODO, jak i specyfikę ochrony danych dzieci, a także procedury w przypadku naruszeń ochrony danych.

W zakresie upoważnień UODO wskazał, że „Trzeba te osoby do tego upoważnić (niekoniecznie na piśmie), ale zawsze trzeba sprawdzać, kto uzyskuje dostęp do danych (czy taka osoba ma to upoważnienie). Uprawnienia dostępowe w systemie informatycznym muszą być do tego dostosowane: nikt nie powinien widzieć więcej niż musi. Nie wolno też udostępniać danych autoryzacyjnych innym osobom. Należy również pamiętać o odebraniu dostępów odchodzącemu pracownikowi”.

Umowy powierzenia przetwarzania danych

W sytuacji, gdy instytucja kultury powierza przetwarzanie danych osobowych dzieci podmiotom zewnętrznym (np. dostawcom usług IT, firmom hostingowym), konieczne jest zawarcie odpowiednich umów powierzenia przetwarzania danych, które będą regulować sposób przetwarzania danych przez te podmioty.

Nowe regulacje a bezpieczeństwo dzieci w instytucjach kultury

„Ustawa Kamilka” stawia przed instytucjami kultury również dodatkowe obowiązki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa dzieci w kontekście działalności wychowawczej i opiekuńczej. Jak zostało wskazane w pierwszej części artykułu, instytucje te muszą wdrożyć odpowiednie procedury weryfikacyjne dotyczące osób pracujących z dziećmi. Konieczne jest sprawdzenie, czy pracownicy oraz osoby współpracujące nie figurują w odpowiednich rejestrach osób skazanych za przestępstwa przeciwko dzieciom i młodzieży. Ponadto, osoby te muszą przedstawić zaświadczenia o niekaralności w kontekście przestępstw o charakterze seksualnym.

W tym kontekście instytucje kultury muszą nie tylko przestrzegać przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, ale również dbać o bezpieczne

środowisko dla dzieci, na każdym etapie działalności. W kontekście przepisów ustawy o ochronie małoletnich (tzw. „ustawy Kamilka”) pojawiły się wątpliwości związane z jej zgodnością z zasadami ochrony danych osobowych, w szczególności w zakresie przetwarzania danych szczególnie wrażliwych. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (PUODO) zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o zainicjowanie zmian w przepisach, które uwzględniałyby zasady RODO i lepiej zabezpieczały prywatność dzieci oraz pracowników związanych z ich ochroną.

Według UODO nowe przepisy miały na celu zwiększenie ochrony dzieci poprzez skuteczniejsze zbieranie sygnałów od nich oraz sprawdzanie kompetencji osób pracujących z małoletnimi. Niemniej jednak, zbieranie i przetwarzanie danych osobowych, w tym danych wrażliwych, może stanowić ingerencję w prawa do prywatności, co wymaga dostosowania ustawy do standardów RODO.

Podstawowe zasady RODO, takie jak legalność, przejrzystość, minimalizacja danych, oraz zasada celowości, są kluczowe przy przetwarzaniu danych w kontekście ochrony małoletnich. Ustawa „Kamilka” wymaga doprecyzowania, by dane były zbierane zgodnie z tymi zasadami i aby przetwarzanie danych było proporcjonalne do celów, jakim ma służyć. Należy również przeprowadzić ocenę skutków przetwarzania danych, by zagwarantować ich ochronę.

Wątpliwości dotyczą także przepisów o obowiązkach weryfikacji karalności pracowników i organizatorów działalności związanej z dziećmi. Obowiązek sprawdzania danych z rejestru karnego oraz rejestru przestępstw na tle seksualnym wiąże się z przetwarzaniem szczególnych kategorii danych osobowych, co wymaga precyzyjnych regulacji. Istnieje również ryzyko nadmiernego zbierania danych „na zapas”, co jest niezgodne z zasadą minimalizacji danych.

Problemy z przepisami ustawy Kamilka⁵

- 1. Podstawa prawna przetwarzania danych** – PUODO zwraca uwagę, że obecne przepisy ustawy nie zapewniają dostatecznej podstawy prawnej przetwarzania danych. Odwołania do wytycznych, które nie mają mocy prawnej, powodują niejasności.
- 2. Obowiązek informacyjny** – Ustawa nie różnicuje warunków informowania osób poszkodowanych od sprawców zdarzeń. Rekomendowane jest rozważenie zastosowania art. 23 RODO, aby dostosować te procedury do potrzeb konkretnych sytuacji.
- 3. Proporcjonalność w dostępie do danych z rejestrów przestępstw** – Przepisy dotyczące obowiązkowego pozyskiwania informacji z Krajowego Rejestru Karnego mogą skutkować nadmiernym wykluczaniem osób z pracy z dziećmi, bez wyraźnej konieczności. UODO sugeruje uściślenie zakresu przestępstw, których wykaz jest wymagany.
- 4. Weryfikacja karalności pracowników** – Obowiązek sprawdzania danych kandydatów do pracy z dziećmi w rejestrze karnym oraz rejestrze przestępców seksualnych nakłada na pracodawców istotne wymogi. PUODO zauważa, że obecne przepisy nie precyzują, kto dokładnie ponosi obowiązki związane z weryfikacją karalności oraz w jakim zakresie.
- 5. Retencja danych** – Ustawa nie określa, jak długo mają być przechowywane dane osobowe związane z pracą z dziećmi, co budzi obawy dotyczące zasadności i bezpieczeństwa długoterminowego przetwarzania.
- 6. Integralność i poufność danych** – Brak szczegółowych wytycznych dotyczących przechowywania, dostępu oraz zabezpieczeń danych w różnych sektorach pracy z dziećmi stwarza ryzyko niejednolitego stosowania standardów ochrony.

Podsumowując, wprowadzenie odpowiednich zmian w ustawie Kamilka, które uwzględnią zasady RODO, jest niezbędne dla zapewnienia zgodności z prawem ochrony danych osobowych, a jednocześnie skutecznej ochrony dzieci.

⁵ <https://uodo.gov.pl/pl/138/3377>

Ochrona Wizerunku w pracy z młodzieżą

Kwestia ochrony małoletnich realizowana jest nie tylko poprzez tzw. „Ustawę Kamilka” i przepisy RODO ale również poprzez przepisy dotyczące ochrony wizerunku, który w dzisiejszych czasach, mając na uwadze powszechność Internetu i cyberprzemocy jest niezwykle istotnym i ważnym narzędziem ochrony prawnej. Ochrona wizerunku jest nieodłącznym elementem ochrony praw osobistych i wymaga staranności szczególnie w pracy z osobami niepełnoletnimi. Przestrzeganie tych zasad nie tylko zapobiega naruszeniom prawa, ale także buduje zaufanie i poczucie bezpieczeństwa u młodych osób i ich rodzin.

W polskim porządku prawnym wizerunek jest uznawany za dobro osobiste, chronione na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny oraz Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Choć brak jest jednoznacznej, normatywnej definicji wizerunku, jest on rozumiany jako **dostrzegalne, fizyczne cechy człowieka**, które pozwalają na jego identyfikację. Wizerunek, pełniąc funkcję informacyjną i identyfikacyjną, obejmuje wszelkie sposoby przedstawienia danej osoby, które umożliwiają jej rozpoznanie.

Art. 23 Kodeksu cywilnego wymienia wizerunek jako jedno z dóbr osobistych, a art. 81 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych reguluje kwestie związane z ochroną prawa do wizerunku. W świetle tych przepisów, **prawo do wizerunku jest prawem osobistym**, co oznacza, że jest ono niezbywalne, niedziedziczne i nie podlega obrotowi. Trwa ono wyłącznie na rzecz jednej osoby, aż do jej śmierci.

Ochrona wizerunku – doktryna i orzecznictwo

Z uwagi na brak ścisłej definicji wizerunku, w doktrynie oraz orzecznictwie podjęto próby precyzyjnego określenia tego terminu. **Sąd Najwyższy w wyroku z 27 lutego 2003 r. (sygn. akt: IV CKN 1819/00)** wskazał, że „sam sposób ujęcia musi pozwalać na rozpoznanie osoby fotografowanej, wyłączając tym samym możliwość identyfikacji osoby przez analizę okoliczności to umożliwiających, takich jak podpis pod zdjęciem”. Z kolei **Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 30 stycznia 2014 r. (sygn. akt: I ACa 1452/13)** podkreślił, że „wymóg rozpoznawalności należy wiązać wyłącznie z formą przedstawienia danej osoby, a więc taką, która pozwala na ustalenie osobistych cech danej osoby w chwili sporządzania fotografii”.

W doktrynie prawnej dominuje stanowisko, że ochrona prawno-autorska obejmuje wyłącznie te wizerunki, które umożliwiają **obiektywną identyfikację osoby na nich przedstawionej**. Jak wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2003 r. (sygn. akt: IV CKN 1819/00), rozpoznawalność musi mieć charakter uniwersalny, a więc wykraczać poza krąg osób bliskich lub znajomych. **Rozpoznawalność powinna być dostrzegalna dla osób trzecich**. Źródłem rozpoznania jest sam sposób ujęcia, który pozwala na ustalenie tożsamości osoby przedstawionej na zdjęciu.

Dlaczego ochrona wizerunku jest ważna w pracy z młodzieżą?

Pracując z młodzieżą, istotne jest zwrócenie szczególnej uwagi na prawo do ochrony wizerunku, gdyż ma ono kluczowe znaczenie w przypadku osób niepełnoletnich. **Każdy ma prawo do decydowania, czy jego wizerunek zostanie udostępniony publicznie, oraz do ochrony przed niechcianym rozpowszechnieniem swojego obrazu**. W kontekście pracy z młodzieżą dotyczy to na przykład publikowania zdjęć z zajęć szkolnych, warsztatów czy wydarzeń sportowych. W każdym z tych przypadków należy uzyskać odpowiednią zgodę na rozpowszechnianie wizerunku – w przypadku osób niepełnoletnich jest to zgoda ich opiekunów prawnych.

Prawo do wizerunku a prawo autorskie

Wizerunek ucznia również może stanowić utwór. Dzieje się tak wtedy, gdy wizerunek będzie utrwalony w postaci fizycznej, np. na fotografii. To właśnie cechy samego zdjęcia będą kształtować to, czy wizerunek możemy klasyfikować jako utwór. W przypadku zakwalifikowania wizerunku jako utworu, Twórcy utworu, jakim jest fotografia, przysługiwają będą autorskie prawa osobiste oraz majątkowe, zaś uczniowi przysługiwane będzie prawo do wizerunku. Prawa te są niezależne od siebie, powstają osobno i przysługują różnym osobom. Często uczniowie są mylnie stawiani w gorszej pozycji względem twórcy fotografii lub video.

Natomiast to właśnie uprawnienia ucznia ograniczają prawa twórcy fotografii lub video. Uczeń może żądać ochrony swojego wizerunku, co może prowadzić do zaprzestania dalszego rozpowszechniania filmu lub zdjęcia, a nawet może uniemożliwić jego pierwszą publikację.

Warto w tym miejscu rozgraniczyć prawo do wizerunku od prawa autorskiego. O ile możemy łączyć prawo autorskie w przypadku przyszłych roszczeń o rozpowszechnianie wizerunku bez zgody ucznia, o tyle powoływanie się na dozwolony użytek prywatny przy rozpowszechnianiu utworu, na którym jest uwieczniony wizerunek ucznia, może nie naruszać praw autorskich twórcy utworu (czyli fotografa lub twórcy video), lecz będzie stanowiło niedozwolone działanie względem ucznia, jeśli nie udzielił on odpowiedniego zezwolenia⁶.

Zezwolenia, zgody i umowy a prawo do wizerunku

Jak już zostało wskazane, rozpowszechnianie wizerunku wymaga zgody osoby na nim przedstawionej. W przeciwnym razie może dojść do naruszenia prawa do wizerunku tej osoby. Nieważne jest, w jakiej formie ta zgoda będzie udzielona – ważne, aby była wyrażona w sposób niebudzący wątpliwości. W praktyce rekomenduje się stosowanie zgód w formie pisemnej. Możliwe jest także stosowanie prostych umów pomiędzy szkołą, uczniem (lub jego przedstawicielem ustawowym) a instytucją kultury.

Rozpowszechnianie wizerunku w Internecie i innych mediach

Rozpowszechnianie wizerunku ucznia to publiczne udostępnienie jego podobizny, za pomocą dowolnego medium – np. prasy, portali internetowych, mediów społecznościowych, a także na wystawach czy billboardach. Szczególne znaczenie ma tu publikacja w internecie, gdzie zasięg jest nieograniczony, co potwierdza wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 października 2021 r. (V ACa 388/21). Natomiast, jeśli zdjęcie jest prezentowane wyłącznie w gronie rodzinnym lub w ramach zamkniętej, ograniczonej grupy osób, nie dochodzi do publicznego udostępnienia, a tym samym zgoda na rozpowszechnianie wizerunku nie jest wymagana.

Z powyższego wynika, że Instytucje kultury, organizując wydarzenia z udziałem uczniów, powinny zawsze zadbać o uzyskanie zgody na wykorzystanie wizerunku uczestników. Przykładem mogą być wystawy, nagrania wideo, czy inne publikacje,

⁶ (art. 81, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, 2014, red. prof. dr hab. Ewa Ferenc-Szydełko)

w których wizerunek ucznia będzie wykorzystywany. Należy pamiętać, że zgoda musi być świadoma, dobrowolna i wyraźna, a jej zakres i sposób użycia wizerunku powinny być szczegółowo określone w zgodzie, regulaminie lub umowie.

Warto zauważyć, że przypadki, w których rozpowszechnianie wizerunku może odbywać się bez zgody osoby przedstawionej, zostały ściśle określone w ustawie. Zgodnie z art. 81 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, nie jest wymagane zezwolenie na rozpowszechnianie wizerunku:

- osoby powszechnie znanej
- osoby stanowiącej jedynie szczegół całości

Instytucje kultury, organizując wydarzenia, wystawy czy publikując zdjęcia uczniów (lub innych osób), powinny zadbać o uzyskanie wyraźnej zgody na wykorzystanie wizerunku, nawet w przypadkach, które na pierwszy rzut oka mogą wydawać się niewielkimi detalami w szerszym obrazie. Należy także pamiętać, że w przypadku osób niepełnoletnich (np. uczniów), decyzję o wyrażeniu zgody na rozpowszechnianie wizerunku podejmuje rodzic lub opiekun prawny dziecka.

Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zgody, ale nie zawsze musi być to wyraźne oświadczenie. Zgoda na rozpowszechnianie może być także dorozumiana.

PRZYKŁAD: Regulamin wydarzenia kulturalnego, organizowanego przez instytucję kultury, może zawierać postanowienie, zgodnie z którym uczestnictwo w imprezie (np. warsztatach artystycznych) stanowi akceptację regulaminu i automatycznie oznacza zgodę na rozpowszechnianie wizerunku uwiecznionego podczas tego wydarzenia.

Należy dodać, że zgoda dorozumiana może zostać cofnięta. W takim przypadku nie wolno już kontynuować rozpowszechniania wizerunku, chyba że zachodzi jeden z wyjątków, które dopuszczają rozpowszechnianie wizerunku bez zgody.

Opłacony wizerunek może być rozpowszechniany bez zgody

Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku nie jest wymagane, jeżeli osoba uwieczniona na zdjęciu lub filmie otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie. Ważne jest, by zapłata była zgodna z wcześniejszą umową.

Przykład: Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku najczęściej nie będzie wymagana w przypadku uczniów pozujących w ramach zajęć artystycznych, gdy umowa przewiduje honorarium za wykonanie zdjęć do katalogów wystaw czy innych publikacji instytucji.

Środki ochrony w przypadku naruszenia prawa do wizerunku

W przypadku naruszenia prawa do wizerunku, ustawodawca przewiduje kilka środków ochrony, które mają na celu naprawienie szkód wyrządzonych poszkodowanemu. Można domagać się:

Zaniechania rozpowszechniania wizerunku – w sytuacji, gdy istnieje zagrożenie, że wizerunek zostanie rozpowszechniony bez zgody osoby, której dotyczy, lub gdy rozpowszechnianie już miało miejsce.

Usunięcia skutków naruszenia – roszczenie to daje poszkodowanemu możliwość domagania się, by sprawca naruszenia usunął skutki swojego działania, np. poprzez publiczne przeprosiny lub usunięcie wizerunku z miejsca jego publikacji.

PRZYKŁAD: Instytucja kultury publikuje zdjęcie ucznia na swojej stronie internetowej, mimo że nie uzyskała na to jego zgody. Rodzice ucznia, dowiadując się o tym, mogą domagać się zaniechania rozpowszechniania wizerunku dziecka oraz usunięcia zdjęcia ze strony internetowej. W takim przypadku instytucja kultury musi natychmiast usunąć zdjęcie i zaprzestać dalszego wykorzystywania wizerunku ucznia.

Zapłata odszkodowania – w przypadku, gdy przez naruszenie prawa do wizerunku poszkodowany poniósł szkodę majątkową, może domagać się naprawienia tej szkody na zasadach ogólnych.

PRZYKŁAD: Odszkodowanie za wykorzystanie wizerunku bez zgody

Jeśli fotografia ucznia została wykorzystana w kampanii reklamowej, a instytucja kultury nie uzyskała jego zgody, rodzice mogą wystąpić z roszczeniem o odszkodowanie za naruszenie prawa do wizerunku. W takim przypadku sąd oceni, czy doszło do szkody materialnej lub niematerialnej i, jeśli tak, przyzna odpowiednią kwotę odszkodowania.

Zapłata zadośćuczynienia – jeżeli naruszenie wizerunku spowodowało szkodę niemajątkową, np. pogorszenie reputacji, poszkodowany może domagać się zapłaty zadośćuczynienia.

PRZYKŁAD: Zadośćuczynienie za naruszenie wizerunku ucznia

Jeśli zdjęcie ucznia zostało rozpowszechnione w kontekście, który naruszył jego dobre imię (np. w związku z nieprawdziwymi informacjami o jego zachowaniu), rodzice ucznia mogą wystąpić o zadośćuczynienie za wyrządzoną szkodę niemajątkową, taką jak stres, straty w reputacji dziecka czy poczucie upokorzenia.

Zapłata określonej sumy pieniężnej na cel społeczny – w niektórych przypadkach poszkodowany może zażądać, by sprawca naruszenia wizerunku uiścił określoną kwotę na cel społeczny.

PRZYKŁAD: Wpłata na cel społeczny

W sytuacji, w której szkoła opublikuje zdjęcie ucznia na stronie internetowej bez zgody, a rodzice ucznia nie chcą roszczenia finansowego, mogą oni żądać, by sąd zasądził określoną kwotę na cel społeczny, np. na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych dla szkoły lub na rzecz organizacji zajmującej się kulturą. Takie rozwiązanie mogłoby mieć na celu zarówno naprawienie sytuacji, jak i wniesienie wkładu w działania o charakterze prospołecznym.

Jak wskazano, przepisy dotyczące udostępniania wizerunku pełnią ważną rolę w kwestii ochrony małoletnich. Obecnie bezpieczeństwo młodzieży i dzieci zostało wzmocnione poprzez wejście w życie przepisów dotyczących ochrony małoletnich – tzw. Ustawy Kamilka. Instytucje kultury odgrywają ważną rolę w edukacji i kształtowaniu wartości młodzieży. Zapewnienie zgodności z przepisami prawa – zarówno w zakresie ochrony danych osobowych, jak i prawa do prywatności i ochrony wizerunku – pomaga nie tylko budować zaufanie wśród uczestników, ale także minimalizować ryzyko prawne. Uwzględnienie wymogów ustawy Kamilka i zasad RODO pozwala na tworzenie bezpiecznego i zgodnego z przepisami środowiska dla młodzieży, wspierając jej rozwój i angażując w życie kulturalne w sposób odpowiedzialny, jednak z uwagi na złożoność tematu oraz brak ugruntowanego stanowiska doktryny i orzecznictwa, konieczne jest systematyczne monitorowanie interpretacji i stosowania przywołanych regulacji prawnych.

Autorzy

Małgorzata Niezgoda- Kamińska: radca prawny wpisany na listę Okręgowej Izby Radców Prawnych w Lublinie. Współpracowała (i współpracuje) z lubelskimi instytucjami kultury, m.in. Muzeum Narodowym w Lublinie, Ośrodkiem Praktyk Teatralnych „Gardzienice”, Teatrem im. Juliusza Osterwy w Lublinie. Prowadzi własną Kancelarię Radcy Prawnego i współpracuje z Kancelarią Radcy Prawnego Piotra Wojnowskiego. Autorka i współautorka ponad 400 publikacji z zakresu prawa zamówień publicznych, prawa cywilnego, prawa budowlanego. Specjalizuje się także w sprawach frankowych oraz inwestycjach.

Dorota Stankiewicz: Radca prawny, Inspektor ochrony danych. Specjalizuje się w zagadnieniach związanych ze stosowaniem prawa nowych technologii, rodo i zamówień publicznych- również w jednostkach sektora finansów publicznych, w tym w instytucjach kultury. Autorka szkoleń z zakresu ochrony danych osobowych i zamówień publicznych. R.pr. Dorota Stankiewicz pełni funkcje Inspektora Ochrony Danych w podmiotach publicznych oraz prywatnych

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

BARDZO
MŁODA KULTURA
woj. lubelskie

CSK

CENTRUM
SPOTKANIA
KULTUR
W LUBLINIE